

nih razlikah itd.

Za 4. stol. so iz poglavja lepo razvidni problemi, ob katere trči vsakdo, ki se ukvarja s to temo. Težave so seveda tudi v tem, da se zmanjša število tipov, prevladujejo sklede in krožniki, čaš, ki so ponavadi bolj časovno občutljive, je malo!

Toliko dragocenejše so torej opazke o glini, ki se včasih prav rade izmuznejo, npr. o pustem dotiku, kar kaže na specifične spremembe v primeseh.

Na tablah opazimo, da je nekaj lončkov, ki jih je Lj. Plesničar prvotno datirala zgodneje, avtorica postavila v polno 4. stol. Tako, npr., gr. 230 ali pa gr. 213 z novcem Gordijana III. iz časa 238–244, za kar pa avtorica ne daje (vsaj meni znane) trdne argumentacije.

Med lončenimi posodami 4. stol. najdemo na tab. 67 tudi kaneliran lonček iz gr. 14 (in ne iz gr. 15) na severnem emonskem grobišču, kjer je pridani celo novci Marka Avrelija. Ker avtorica ne navaja posebne utemeljitve za to datacijo (ali morda ni znana), pa obenem posoda oblikovno resnično odstopa od drugih, menim, da je prišlo do neljube pomote.

Knjigo bom jemala pri svojem delu vsak dan v roke. Res zasluži ime priročnik in tudi sodelovanje Susanne Zabehlicky-Scheffenecker pri pregledu prevoda nam zagotavlja, da je delo dobro opravljeno. Morda se za spoznanja, ki nam jih je avtorica s pričujočim delom posredovala, smemo zahvatiti tudi na ta način, da jih upoštevamo pri svojih nadaljnjih raziskovanjih.

Verena VIDRIH PERKO

László Barkóczy: *Pannonische Glasfunde in Ungarn.* Studia Archaeologica 9, Budapest 1988, 4 slike in 117 tabel.

Gre za dokaj obsežen katalog antičnega stekla. Geografsko je zajet le del province Panonije, ki danes pripada Madžarski.

V kratkem uvodu je gradivo razdeljeno v pet faz. Le-te so oblikovane na podlagi kronologije antičnih nekropol in naselbin (Arrabona, Aquincum, Brigetio, Intercisa):

a) 1. in 2. stoletje, do izbruha markomanskih vojn;

b) od 167 do približno 270;

c) od 270 do 330;

d) od 330 do 380;

e) od 380 do prve polovice 5. stoletja.

V nadaljevanju je vsako obdobje predstavljeno z glavnimi značilnostmi, ki jih kaže stekleno gradivo.

Prvi pojav antičnega stekla na področju tega dela Panonije sodi po Barkóczyjevem mnenju v obdobje vlade cesarja Klavdija, že v flavijskem obdobju pa je bila uporaba stekla

močno razširjena. V 1. in na začetku drugega stoletja je material soroden italskemu. Ta slika je predvsem izrazita na zahodnem področju, medtem ko je na vzhodnem delu material bolj raznolik. V drugem stoletju so vplivi italskega področja še poudarjeni, hkrati pa se počasi oblikuje lokalna produkcija.

Druga faza je čas ohromitve proizvodnje, po koncu markomanskih vojn pa sledi ponoven razcvet obrti. Forme so izredno raznolike, prevladovati začne enobarvno modrozelenkasto steklo.

Barkóczy ugotavlja, da je prva polovica tretjega stoletja čas najbolj cvetoče steklarske proizvodnje na tem področju. Naslednja obdobja ne prinašajo večjih novosti, proizvodnja je še naprej dokaj kontinuirana.

Zanimiv del publikacije je predstavitev raziskav o lokalni steklarski proizvodnji. Izkopavanja večjih urbanih središč so razkrila mnogo novih prvin za proučevanje domače steklarske obrti. Sodeč po najdbah je imela steklarska industrija, če jo lahko tako imenujemo, dokaj vidno mesto med obrtni tudi v Panoniji. V Akvinku je L. Nagy še pred 2. svetovno vojno naletel na sledi steklarskih delavnic v južnem delu mesta. Našli so staljene in sprijete steklene posode ter grobe, neobdelane kose stekla. V povojnih raziskovanjih so izkopavanja potrdila domnevo o steklarski delavnici v Akvinku.

Med najdbami je posebej zanimiv pečat za odtisovanje dna steklenic in kamnita posoda, zapolnjena s stekleno maso. Tudi v Brigetiju so odkrili večje število slabo izdelanih in zavrnjenih steklenih izdelkov.

Glavni del knjige je kataloški pregled steklenih posod. Oblikovan je po kronološki shemi, ki je razložena v uvodnem delu. Posode so razdeljene po večjih skupinah in v okviru teh še po variantah. Poleg literature o objavi predmeta je navedena okvirna datacija oblike.

Na koncu je poleg risb predmetov dodanih še nekaj tabel s fotografijami najbolje ohranjenih posod.

Katalog vsekakor nudi precej primerjalnega gradiva tudi za steklo z našega področja.

Irena LAZAR

Rajko Bratož: *Krščanstvo v Ogleju in na vzhodnem vplivnem območju oglejske cerkve od začetkov do nastopa verske svobode (Acta ecclesiastica Sloveniae 8, Ljubljana 1986.)*

Že v predgovoru nas opozorijo, da se knjiga razlikuje od dosedanjih zvezkov AES, saj ne gre za objavo malo znanih in težko dostopnih virov za cerkveno zgodovino, ampak je poizkus zgodovinske sinteze najzgodnejših obdobij v zgodovini krščanstva na vsem nekdanjem